

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри психології
діяльності в особливих умовах

Ліна ПЕРЕЛИГІНА

(підпис)

“ 24 ” червня 2019 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЯ СЕКСУАЛЬНОСТІ»

циклу загальної (обов'язкової) підготовки
за третім (доктора філософії) рівнем вищої освіти
галузь знань 0.5 «Соціальні та поведінкові науки»
за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія»

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на:

2019-2020 навчальний рік   Протокол від «21» червня 2019 року № 11

Перезатверджено.   Начальник   кафедри   ПДОУ _____ Ліна
ПЕРЕЛИГІНА

(підпис)

20__-20__ навчальний рік   Протокол від «__» _____ 20__ року № __

Перезатверджено.   Начальник   кафедри   ПДОУ _____ Ліна
ПЕРЕЛИГІНА

(підпис)

20__-20__ навчальний рік   Протокол від «__» _____ 20__ року № __

2019 рік

1. Анотація

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Психологія сексуальності» спрямовані на формування уявлень та знань, що існують у психологічній науці, відносно сексуальності людини, становлення, розвитку та впливу її на особистісне та соціально-психологічне функціонування, та набуття навичок з психокорекції та надання допомоги особам із психосексуальними розладами. Отримані знання допомагають розвинути практичні вміння, що забезпечує творчість та ініціативу в професійній діяльності.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне слухачами системою знань про психологію сексуальності в системі наукових знань.

Курс передбачає розглянути та засвоїти основні психологічні поняття, що сприятиме оптимізації процесу майбутньої професійної діяльності.

Набуті знання також формують особистість майбутнього науковця.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Балабанова Любов Матвіївна, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, доктор психологічних наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 435. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	balabanova05@gmail.com
Наукові інтереси*	
Професійні здібності*	

* – заповнюється за бажанням НПП.

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 435. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: теоретико-методологічні проблеми психології діяльності в особливих умовах, психологія поведінки людини в екстремальних ситуаціях, психологічна безпека персоналу екстремальних видів діяльності, проблеми психологічної реабілітації.

Постреквізити: виконання та захист дисертаційної роботи.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія сексуальності» є засвоєння знань з психології сексуальності для подальшого їх практичного використання; формування у студентів та курсантів розуміння психологічних аспектів сексуальності людини та сексуального здоров'я, та навичок надання психокорекційної допомоги.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія сексуальності» є

- вивчення понятійного апарату дисципліни;
сформувані уявлення про сексуальність у контексті міждисциплінарних наук;
- ознайомити студентів та курсантів з основними етапами психосексуального розвитку людини;
- визначити поняття сексуального здоров'я і відхилення від норми;
- ознайомити з основними принципами і напрямками статевого виховання;
- визначити поняття сексуальної гармонії і дисгармонії;
- сформувані загальні навички діагностики і корекції сексуальних розладів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен набути та отримати:

знання:

- ключових понять предмета, структури і принципів психології сексуальності як навчальної дисципліни;
- основних методів, що використовуються в психології сексуальності;
- феноменологію сексуальності людини та етапи формування сексуальності;
- психофізіології сексуальності, психосексуального розвитку та його етапи;
- сексуальне здоров'я, сексуальну норму та розлади статевої ідентифікації;
- сексуальні дисфункції та сексуальні розлади;

- специфічну інформацію (умови, методи та методики з урахуванням індивідуальних особливостей) про особливості надання допомоги особам із психосексуальними розладами.

уміння:

- аргументовано викласти власні погляди на актуальні проблеми "психологія сексуальності";
- визначати її предмет та завдання;
- надавати психологічну допомогу з урахуванням когнітивних, емоційних та поведінкових особливостей особистості;
- диференціювати сексуальні розлади від інших видів психічних порушень.

мати навички:

- аналізу психологічних першоджерел (літератури);
- збору, обробки та інтерпретації психологічної інформації;
- організації власної навчально-професійної діяльності.

комунікацію: здатність аргументовано викласти власні погляди на актуальні проблеми психології сексуальності особистості, аналізувати психологічні загрози у соціальній сфері;

автономію та відповідальність: готовність до використання психологічних знань при реалізації професійних функцій, а також різних методів діагностики психологічних дисфункцій на рівні індивіда, соціальної групи.

1.4. Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

- Здатність самостійно розробляти проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей;
- Здатність розуміти та сприймати етичні норми поведінки відносно інших людей і відносно природи;
- креативність, здатність до системного мислення; наполегливість у досягненні мети професійної діяльності;
- вміння планувати та вирішувати задачі власного особистісного та професійного розвитку, здійснювати самоосвіту, самоорганізацію, самовиховання;
- турбота про якість виконуваної роботи;
- вміння використовувати сучасні методи і методики, наукові технології;
- вміння вільно і адекватно використовувати спеціальні терміни.
- здатність здійснювати пошук, теоретичний аналіз і систематизацію наукової інформації з питань дисципліни, яка вивчається.
- здатність та вміння узагальнювати наукові результати з метою їх використання у підрозділах ДСНС, використовувати отримані знання для подальшої розробки рекомендацій з практичних питань психологічної допомоги при роботі з особовим складом та з постраждалими внаслідок надзвичайних ситуацій.

Результати навчання:

- володіти концептуальними та методологічними знаннями в галузі психології діяльності в особливих умовах, бути здатним застосовувати їх до професійної діяльності на межі предметних галузей.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Заочна форма навчання
Рік підготовки	2-й
Семестр	3-й
Обсяг кредитів ЄКТС	3
Загальна кількість годин	90 год.
Лекції	14 год.
Практичні, семінарські	16 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	60 год.
Вид підсумкового контролю	диф. залік

6. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тиждень навчання	Тема та її зміст	Вид навчальних занять
3 семестр		
Модульний контроль № 1		
1	Тема 1. Сексуальність як предмет наукового вивчення. 1.1. Психологія сексуальності: поняття, предмет, задачі. 1.2. Структура та основні напрями психології сексуальності. 1.3. Методологія і методи психології сексуальності. 1.4. Історія розвитку психології сексуальності.	Лек. – 2 год. СЗ. - 2 год СР – 4 год.

2	<p>Тема 2. Концепції, аспекти та моделі сексуальності людини</p> <p>2.1. Концепція сексуальної збудливості Р. Уейлена. Еволюційна, теологічна, біхевіоральна концепції. Сексуальність: це джерело напруженості та чуттєвої розрядки; сексуальність це джерело задоволення від реалізації несексуальних психічних потреб; сексуальність –це чинник створення зв'язку з іншою людиною.</p> <p>2.2. Аспекти сексуальності: біологічний, психологічний, клінічний, поведінковий, правовий, культурний аспекти.</p> <p>2.3. Моделі сексуальності. Психогідравлічна модель. «Гіпотеза редукції стимул-реакції». Екологічна модель (модель двох компонентів). Теорія «сексуального сценарію», запропонована У. Саймоном і Д. Ганьоном.</p>	Лек. 2 год СЗ- 2 год. СР - 6 год.
3-4	<p>Тема 3. Анатомо-фізіологічні основи сексуальності людини.</p> <p>3.1. Забезпечення функціонування статевої сфери утвореннями центральної та периферичної нервових систем та ендокринним апаратом.</p> <p>3.2. Біологічні фактори, що зумовлюють сексуальність, зв'язок між анатомією та фізіологією, між нервовою і гуморальною системами та між сексуальними реакціями і переживаннями.</p> <p>3.3. Внутрішні та зовнішні чинники сексуального збудження. Аспекти сексуального збудження: готовність до сексуальних реакцій; сексуальне збудження на конкретного партнера як на бажану ціль; сексуальне збудження при фантазуванні або спогадах.</p>	Лек. – 2 год. СЗ. - 2 год. СР – 10 год.
5-6	<p>Тема 4. Вікові особливості психосексуального розвитку людини.</p> <p>4.1. Періодизація психосексуального розвитку за З. Фрейдом, Е. Еріксоном, Г. Васильченком, У. Мастерс.</p> <p>4.2. Дитяча сексуальність. Сексуальність підлітків. Сексуальність дорослої людини.</p> <p>4.3. Стадії індивідуальної еволюції лібідо: понятійна, романтична, еротична, сексуальна, зрілої сексуальності. Інволюційний період. Менопауза. Клімактеричний період.</p>	Лек. – 2 год. СЗ. – 2 год. СР – 10 год. (МКР)
Модульний контроль № 2		
8-12	<p>Тема 5. Сексуальні розлади</p> <p>5.1. Основні принципи класифікації розладів у сексології. МКХ-10. Американська класифікація розладів.</p>	Лек. - 2 год СЗ. – 4 год. СР – 10 год.

	<p>5.2. Розлади складових копулятивного циклу за Г. С. Васильченком.</p> <p>5.3. Розлади статевої пренатальної диференціації.</p> <p>5.4. Розлади статевого потягу (лібідо). Розлади скерованості потягу. Розлади статевої ідентифікації.</p> <p>5.5. Поняття сексуальних дисфункцій. Сексуальні дисфункції в різних фазах сексуального контакту, особливості сексуальних дисфункцій у чоловіків і жінок. Сексуальні дисфункції як наслідок і причина неврозів і невротичних реакцій.</p>	
12-18	<p>Тема 6. Сексуальні злочини та їх види.</p> <p>6.1 Чинники, що впливають на сексуальну злочинність. Агресія. Теорії біологічної зумовленості агресії. Вплив соціокультурних факторів на рівень сексуальної злочинності.</p> <p>6.2. Окремі види сексуальних злочинів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сексуальні злочини проти дітей (включно з інцестом); - згвалтування; ексгібіціонізм. 	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>ПЗ.- 2 год</p> <p>СР – 10 год.</p>
18-22	<p>Тема 7. Психокорекція сексуальних розладів.</p> <p>7.1. Психокорекція сексуальних розладів. Структурний аналіз сексуальних розладів. Основні особливості та загальні принципи терапії сексуальних розладів.</p> <p>7.2. Особливості індивідуальної та подружньої терапії сексуальних розладів. П'ять шлюбних факторів за Г.С. Васильченком. Сімейно-сексуальні дисгамії.</p> <p>7.3. Сімейна психотерапія в реабілітації сексуальних розладів.</p> <p>Сучасні концепції сексуальної терапії. Види сексотерапії. Методики У. Мастерса, В. Джонсон, Х. Каплан, поведінкові та психодинамічні підходи.</p> <p>8.4. Психологічне дослідження при визначенні стратегії та тактики терапії. Еротичні прийоми психотерапії сексуальних розладів. Роль психодинаміки в терапії сексуальних розладів.</p>	<p>Лек. – 2 год</p> <p>ПЗ. - 2 год.</p> <p>СР – 10 год.</p>
Всього		90 годин

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; Сем. – семінарське заняття; МКР – модульна контрольна робота; СР – самостійна робота.

7. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Акімова Л. Н. Психологія сексуальності / Л. Н. Акімова - Одеса:

СМИЛ, 2005. - 198 с.

2. Аномальное сексуальное поведение / Под ред. А.А. Ткаченко, Г. Е. Введенского. – СПб: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 657 с.
3. Антонян Ю. М. Криминальная сексология / Ю. М. Антонян, А. А. Ткаченко,
4. Діденко С. В. Психологія сексуальності: підручник / С. В. Діденко, О. С. Козлова. – К. : «Академвидав», 2009. – 304 с. (Серія «Альма-матер»).
5. Жаров Л. В. Бисексуальная революция / Л. В. Жаров. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2003. – 288 с.
6. Исаев Д. Н. Половое воспитание и психогигиена пола у детей / Д. Н. Исаев, В. Е. Каган. - Л.: Медицина, 1979.
7. Келли Г. Основы современной сексологии / Г. Келли. - Пер. с англ. - СПб: Изд. "Питер", 2000. – 896 с.
8. Кон И. С. Сексология. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / И. С. Кон. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 384 с.
9. Кон И. С. Введение в сексологию. Учебное пособие / и. С. Кон. - М.: Олимп, ИНФРА-М, 1999. – 288 с.
10. Кон И. С. Мужское тело в истории культуры / И. С. Кон. – М.: Слово, 2003. – 360 с.
10. Кочарян А. С. Личность и половая роль (симптомокомплекс маскулинности /фемининности в норме и патологии) / А. С.Кочарян – Харьков: Основа, 1996. – 127 с.
11. Кравець В. П. Гендерна педагогіка. Навчальний посібник. / В. П. Кравець. – Тернопіль: Джура, 2003. – 416с.
12. Крукс Р. Сексуальность / Р. Крукс, К. Баур. – СПб: прайм-ЕВРОЗНАК, 2005. – 480 с.
13. Мастерс У. Основы сексологии / У. Мастерс, В. Джонсон, Р. Колодни. Пер. с англ. - М.: Мир, 1998. – 692 с.
14. Основы психотерапии: Учебн. пособие для студентов вузов, которые обучаются по спец. «Психология», «Соц. педагогика»/ Л.Ф. Бурлачук, И.А. Грабская, А.С. Кочарян. – К.: Ника-Центр; М.: Алтейа, 1999. – 320с.
15. Пиголкин Ю. И. Сексуальное насилие: теории, подходы и методы исследования / Ю.И. Пиголкин, О. А. Дмитриева, Г. Б. Дерягин. – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2008. – 456 с.
16. Психология сексуальных отклонений: Хрестоматия - / Сост. К. В. Сельченко. – Мн.: Харвест, М.: АСТ, 2002. – 672с. – (Библиотека практической психологии).
17. Сидоров П. И. Гомосексуализм / П. И. Сидоров, Г. Б. Дерягин. – Архангельск: Изд-во СГМУ, 2007. – 272 с.
18. Сидоров П. И. Половое поведение и насилие / П. И. Сидоров, Г. Б. Дерягин. – М.: МЕД-пресс, 2007. – 272 с.
19. Фрейд З. Очерки по психологии сексуальности / З. Фрейд. Пер. с нем. А. Вяхирева, И. Полякова. – СПб.: Издательский Дом «Азбука-классика», 2009. – 256 с.

Додаткова література

1. Дерягин Г. Б. Половые преступления. Учебное пособие / Г. Б. Дерягин. – Архангельск, 1996. – 156 с.
2. Енисеева Д. Д. Энциклопедия сексуальных тайн мужчины и женщины / Д. Д. Енисеева. – «Большая народная энциклопедия». – М. : ЗАО Изд-во Центрполиграф, 2000. – 543с.
3. Женщина преступница и проститутка.[Электронный ресурс] / Ч. Ломбразо. Режим доступа: [http://www. myword.ru](http://www.myword.ru).
4. Клейн Л. С. Другая любовь: природа человека и гомосексуальность / Л. С. Клейн. – СПб.: Фолио-Пресс, 2000. – 864 с.
5. Кон И. С. Лунный свет на заре. Лики и маски однополюлой любви / И. С. - М.: Олимп; ООО "Фирма "Издательство АСТ", 1998.
6. Кон И. С. Сексуальная культура в России. Клубничка на березке. / И. С. Кон. - 2-е изд., переработанное и дополненное. – М.: Айрис-пресс, 2005. – 448 с.
7. Лев-Старович З. Секс в культурах мира / З. Лев-Старович. - Пер. с польск. - М.: Мысль, 1991. – 255 с.
8. Лев-Старович З. Нетипичный секс / З. Лев-Старович. - Пер. с польск. - М.: Советский спорт, 1995. - 368 с.
9. Медицинские и социальные проблемы однополого влечения.[Электронный ресурс] / М. Бейлькин. Режим доступа: <http://www. myword.ru>.
10. Общая сексопатология. Руководство для врачей./ под ред. Г. С. Васильченко – М.: Медицина, - 1977. – 488 с.
11. Самыгин С. И. Любовь глазами мужчины / С. И. Самыгин. - Ростов-на-Дону: Издательский центр «МарТ», 2000 - 224 с.
12. Хьелл Л. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – 3-е изд. – СПб.: Питер, 2008. – 607с. : ил. – (Серия «Мастера психологии»).
13. Хорни К. Женская психология / К. Хорни. – СПб.: Восточно-европейский институт психоанализа, 1993 – Кн. 1. – 222 с.
14. Шостакович Б. В. Половые преступления против детей и подростков: Психиатрический аспект / Б. В. Шостакович, И. М. Ушакова, С.А. Потапов. – Ростов-на-Дону: Изд-во ЛРНЦ «Феникс», 1994. – 103 с.
- Б. В. Шостакович.– М.: Спарк, 1999. – 464 с.

8. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Психологія сексуальності» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

- перша – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна);
- друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;
- третья – накопичувальна шкала – 100-бальна.

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи	Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль			
Модуль № 1	Лекції	2	0
	Семінари	0	0
	Практичні заняття*	1	4
	Модульна контрольна робота*	1	20
Разом за модуль № 1			24
Модуль № 2	Лекції	2	0
	Семінари	0	0
	Практичні заняття*	1	4
	Модульна контрольна робота*	1	20
Разом за модуль № 2			24
Разом за поточний контроль			48
II. Індивідуальна самостійна робота			22
III. Письмовий диф. залік			30
Разом за всі види навчальної роботи			100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
- підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському та практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 4 балів):

4 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

2 бали – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з трьох питань. Відповіді на поставленні питання слухачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів):

20 балів – правильно виконані всі завдання з дотриманням всіх вимог до виконання;

16-12 балів – правильно виконані чотири завдання, але недостатньо обґрунтовані відповіді, припущені негрубі орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки;

12-8 балів – виконані три завдання, але недостатньо обґрунтовані відповіді, припущені орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки;

8-4 бали – виконані два завдання, але недостатньо обґрунтовані відповіді, припущені орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки;

4-1 бал – виконане одне завдання, але недостатньо обґрунтовані відповіді, припущені орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки;

0 балів – відповідь відсутня.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 22 балів):

20-22 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

15- 19 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

10-14 балів – робота виконана майже на 80% від загального обсягу;

5-9 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 60% від загального обсягу;

3-4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 59% від загального обсягу;

2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 39% від загального обсягу;

1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;

0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Сексуальність: визначення, формування, моделі. Сексуальність і тілесність. Аспекти сексуальності.
2. Історичні етапи вивчення сексуальності. Сексуальність і культура.
3. Анатомо-фізіологічні аспекти чоловічих та жіночих статевих органів. Вплив гормонів на сексуальність і сексуальну поведінку. Готовність до сексуальних реакцій.
4. Стадії індивідуальної еволюції лібідо. Порушення формування сексуальності. Самостимуляція як нормальний прояв сексуальності. Типи, функції мастурбації. Еротика, порнографія, проституція і сексуальність.
5. Нормальні прояви та особливості сексуальності жінок і чоловіків. Сексуальність та індивідуально-психологічні характеристики особистості. Вплив алкоголю і наркотиків на сексуальність.
6. Гармонія і дисгармонія подружньої пари. Інтимність, дружба, кохання, сексуальні стосунки. Фізіологія кохання.
7. Сексуальне здоров'я та сексуальні розлади. Сексуальна дисфункція. Статеві розлади у чоловіків і жінок: психологічні причини і психологічні методи лікування. Психологічні аспекти безпліддя і переривання вагітності.
8. Сексуальність при психічних розладах. Олігофренія і сексуальність. Сексуальність і соматичні захворювання. Травми спинного мозку, глухота, сліпота і сексуальність. Неврологічні і ендокринні захворювання і сексуальність. Хвороби серцево-судинної системи, рак і сексуальність.
9. Гетеросексуальність, гомо-, бісексуальність. Розлади статевої ідентифікації. Розлади скерованості потягу. Сексуальні девіації.

10. Діагностика сексуальності. Статева конституція. Інтегральна шкала статевої конституції.
11. Сексуальні злочини та їхні види. Сексуальна агресія: види, причини наслідки. Інцест. Психологічні наслідки і робота із жертвами інцесту.
12. Психотерапія сексуальних розладів. Види та форми сексотерапії.
13. Проблема статевого виховання молоді на сучасному етапі розвитку суспільства. Характеристика дискурсивних практики соціалізації особистості.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі письмового екзамену.

Кожен варіант контрольної роботи складається з трьох завдань-теоретичні питання. Відповіді на поставленні питання слухачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів на диф. заліку (оцінюється від 0 до 30 балів):

25-30 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання;

20-24 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

10-19 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

1-9 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань.

Перелік теоретичних питань для підготовки до диф. заліку:

Модуль 1.

1. 1. Сексуальність: визначення, формування.
2. Сексуальність і тілесність. Аспекти сексуальності.
3. Нормальні прояви сексуальності у жінок і чоловіків. Сексуальні реакції, поведінка.

4. Особливості сексуальності жінок і чоловіків, їх детермінація.
5. Форми статевого життя людини, їх особливості у жінок і чоловіків.
6. Періодизація психосексуального розвитку.
7. Порівняння концепцій психосексуального розвитку З. Фрейда, Е. Еріксона, Г. Васильченка, У. Мастерса.
8. Розлади психосексуального розвитку: затримка (ретардація), пришвидшення, порушення поетапності.
9. Стадії індивідуальної еволюції лібідо, їх співвідношення із періодами психосексуального розвитку.
10. Порушення формування статі і сексуальність.
11. Розлади пренатальної статевої диференціації.
12. Аномалії, пов'язані зі статевими хромосомами, їх наслідки і лікування.
13. Сексуальна норма і патологія. Відносність норми. Вікові аспекти норми.
14. Сексуальність і культура. Культурні стереотипи стосовно сексуальності (привабливості, норми, можливостей, розладів, поведінки).
15. Сексуальне здоров'я та сексуальні розлади.
16. Статеві розлади у чоловіків: психологічні причини і методи лікування.
17. Статеві розлади у жінок: психологічні причини і методи лікування.
18. Психотерапія сексуальних розладів. Види сексотерапії.
19. Методика сексотерапії У.Мастерса і В.Джонсон. Сексотерапія Х.Каплан.
20. Сексуальні аберації: види, причини. Можливості корекції парафілій.
21. Варіанти педофілії, психологічний портрет педофіла.
22. Чотирифакторна модель пояснення педофілії.
23. Сексуальна аддикція: причини, можливість корекції.
24. Статева конституція як біопсихологічна основа сексуальності. Інтегральна шкала статевої конституції чоловіка.
25. Інтегральна шкала статевої конституції жінки.
26. Рівні статевої активності і їх функціональне значення.
27. Захворювання, які передаються статевим шляхом, і сексуальність.
28. Психологічні аспекти захворювань, які передаються статевим шляхом.

Модуль 2.

29. Сексуальна агресія: домагання, примушування, насилля.

30. Зґвалтування як крайній прояв сексуальної агресії. Поширені види зґвалтування, характеристика гвалтівника.
31. Подружнє зґвалтування – проблема сексуальності?
32. Психологічна робота з жертвами статевого насилля.
33. Інцест: визначення, причини, види. Фактори, які сприяють інцестові.
34. Психологічні наслідки інцесту. Виявлення і робота із жертвами інцесту.
35. Порушення репродуктивної функції і сексуальність. Безпліддя чоловіків і жінок.
36. Психологічні аспекти безпліддя і переривання вагітності.
37. Розлади сексуальної поведінки. Гетеросексуальність, гомо-, бісексуальність.
38. Теорії гомосексуальності.
39. Сексуальна самостимуляція як прояв сексуальності. Типи і функції самостимуляції.
40. Сексуальні девіації: причини, прояви, можливості корекції.
41. Розлади статевої ідентифікації.
42. Особливості сексуальності при психічних розладах.
43. Олігофренія і сексуальність.
44. Травми спинного мозку, глухота, сліпота і сексуальність.
45. Неврологічні, ендокринні захворювання і сексуальність.
46. Хвороби серцево-судинної системи, рак і сексуальність. Сексуальність і соматичні захворювання.
47. Шлюб і сексуальність. Основні фактори гармонійного шлюбу.
48. Чинники дисгармонії подружньої пари. Шлюбні фактори за Г.С. Васильченком.
49. Інтимність, дружба, кохання і сексуальність. Види любові.
50. Кохання і сексуальність. Теорії кохання. Фізіологія любові.
51. Вплив алкоголю на прояви сексуальності.
52. Наркотики і сексуальність.

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
------------------------------------	--------------------------	-------------------

90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

3. Сумлінне виконання модульних контрольних робіт на основі самостійного опрацювання теоретичного і практичного курсу дисципліни.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

Розробник:

професор кафедри

психології діяльності в особливих умовах

Любов БАЛАБАНОВА